

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ TASHKILOTLARIDA MASHG'ULOTLARNI NAZORAT QILISH VA TASHKILLASHTIRISH OMILLARI

Allaberganova Charosxon Erkin qizi

Xorazm viloyati Xiva tumani 17-son DMTT direktori

Annotatsiya: Maqolada mamlakatimizda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish va rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar, boshqaruv ta'lim sifatini nazorat qilish va boshqarishtashkil qilish xususida fikr bayon etilgan.

Аннотация: В статье описаны реформы, которые проводятся с целью дальнейшего совершенствования и развития системы дошкольного образования в нашей стране, а также управления и контроля качества образования.

Abstract: The article describes the reforms that are being carried out with the aim of further improving and developing the preschool education system in our country, as well as managing and monitoring the quality of education.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim tizimi, tashkilot, menejment, boshqarish metodlari, kadrlar, ta'lim sifati, ilmiy yondashuv, jarayon, vaziyatli, dasturiy-maqsadli yondashuv, kadrlar siyosati.

Ключевые слова: система дошкольного образования, организация, менеджмент, методы управления, персонал, качество образования, научный подход, процесс, ситуационный, программный подход, кадровая политика.

Key words: pre-school education system, organization, management, management methods, personnel, quality of education, scientific approach, process, situational, programmatic approach, personnel policy.

Pedagog guruhda shunday inklyuziv muhit yaratadiki, unda har bir bola o'zini ardoqli, qobiliyatli va ta'lim jarayoniga jalb qilingandek his qilishi kerak. Pedagog bolaning mustaqil harakat qilish, natijalarga erishish va yutuqlarni amalga oshirish hamda ulardan zavqlanish qobiliyatini rivojlantirishga hissa qo'shadi. Pedagog, shuningdek, bolalarda zarurat bo'lganida, har bir bola tarbiyachidan yordam va dalda olishi mumkinligiga ishonch hissining paydo bo'lishiga yordam beradi. Pedagog doimiy ravishda kasbiy kompetentligini takomillashtirish uchun o'z kasbiy faoliyatini hujjatlashtiradi, tahlil qiladi va baholaydi. Pedagog bolaning, ota-onalarning va mahalliy jamoatchilik vakillarining fikri va tajribasini hurmat qiladi va o'z ishini teng sheriklik asosida quradi.

Tashkiliy pedagogik faoliyatni kuzatishda: - mudiraning bu ishni to'g'ri tashkil etgani, uning tashkiliy ma'muriy, tarbiyaviy va moliyaviy-xo'jalik ishlarini samarali olib borayotgani, jamoa a'zolari, tarbiyachi va boshqa xodimlar bilan

munosabati, shuningdek, ota-onalar bilan o'zaro munosabatlarini qanday yo'lga qo'yganiga e'tibor qaratish maqsadga muvofiqdir.

Nazorat qilish (tekshiruv)ning usul va uslublari.

+ bolalarning tashkilotdagi mashg'ulotlarini, kun tartibining turli jarayonlarini kuzatish va tahlil qilish;

+ pedagogik va moliyaviy-xo'jalik ishlariga oid hujjatlarni o'rganish va tahlil qilish; bolalar ishlarini tahlil qilish;

+ mudira, tarbiyachilar, ota-onalar va bolalar bilan (ularning bilimi, ongi, nutqining rivojlanishini aniqlash maqsadida) suhbatlashish;

+ «Pedagogik kengash», «Ishlab chiqarish majlislari»da, ota-onalar kengashlarida ishtirok etish; jamoat tashkilotlari vakillari bilan suhbatlashish.

Qo'shimcha ta'lim xizmatlarini tashkil etish- Qo'shimcha ta'lim xizmatlari MTT tomonidan tashkilot imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda, shuningdek, bolalar, oilalar va mahalliy hamjamiyat manfaatlarini inobatga olgan holda tashkil etiladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida qo'shimcha ta'lim xizmatlarini ko'rsatish O'zbekiston Respublikasining amaldagi me'yoriy-huquqiy hujjatlariga muvofiq amalga oshiriladi. Qo'shimcha ta'lim xizmatlari fakultativ hisoblanadi va ularni tashkil qilishda ko'ngillilar (volontyorlar), ota-onalar, mutaxassislar va homiylar ishtirok etishi mumkin. Qo'shimcha ta'lim xizmatlari asosiy ta'lim faoliyatidan tashqari amalga oshiriladi va MTT o'quv rejasiga kiritilmaydi. Qo'shimcha ta'lim xizmatlarini ko'rsatuvchi pedagoglar, ko'ngillilar, homiylar, mutaxassislar, ota-onalar mavzuli rejani ishlab chiqadilar, bu xizmat ko'rsatishga qarab, davlat o'quv dasturining yillik mavzuli rejasi asosida tuzilishi mumkin.

Tekshiruv jarayonida qanday usul va uslublarni qo'llash nazorat qilish turiga, muayyan guruhda tarbiyaviy jarayonning qay jihati yoki muassasa moliyaviy-xo'jalik ishlarining qaysi tomonlari tekshirilishi, nazoratchi uslubchining kasbiy mahorati va amaliy tajribasiga bog'liqdir. Tekshiruv jarayonida turli usullarning qo'llanishi maktabgacha ta'lim muassasasi ishini har tomonlama o'rganishda g'oyat ahamiyatlidir. Kuzatish usuli bu — pedagogik jarayondagi yutuq va kamchiliklarni, ishdagi qiyinchiliklarni bartaraf etish va ta'lim-tarbiya ishlari samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, kuzatish uslubi — muassasadagi pedagogik jarayonga, uslubiy va moliyaviy-xo'jalik faoliyatining holatiga to'g'ri baho berish va zarur xulosalar chiqarishga imkoniyat yaratadi. Yalpi tekshirish usuli orqali muassasaning kun davomidagi faoliyatining barcha jihatlarini: tashkiliy ma'muriy, moliyaviy-xo'jalik, ta'lim-tarbiya ishlarining

mazmuni, yoʻnalishlari, samarasi va natijalari kuzatiladi.

Taʼlim mazmuni, taʼlim tashkilotlari tartibini va taʼlim sifatini boshqarishni alohida faoliyat sifatida belgilash mumkin. Bunda uning subyekti boshqaruv vazifalarini hal qilish orqali pedagoglar, ota-onalar, xizmat koʻrsatuvchi xodimlarning birgalikdagi faoliyatining uyushqoqligini hamda taʼlim maqsadlari va rivojlanish maqsadlariga erishishga yoʻnaltirilganligini taʼminlaydi.

Taʼlimni boshqarish metodlari — bu boshqaruv subyekting muayyan maqsadlarga erishish uchun boshqarilayotgan obyektga taʼsir koʻrsatish metodlaridir.

Tashkiliy-boshqaruv metodlari qonunga, xuquq-tartibotga, lavozimi boʻyicha oʻzidan yuqoriroq boʻlgan xodimga boʻysunishga, yaʼni hokimiyat motivatsiyasiga asoslanadi.

Taʼlim sifatini boshqarish, eng avvalo, boshqaruv kadrlari tomonidan taʼlim va kadrlar tayyorlash jarayonini kuzatish kabi faoliyat turidan foydalanishni koʻzda tutadi. Buning uchun ular tegishli metodlarni, jumladan, kvalimetriya asoslarini, yaʼni sifatni miqdoriy baholash metodini

qoʻllash orqali taʼlim sifatining boshlangʻich va berilgan holatini aniq belgilashlari lozim boʻladi. Ilmiy adabiyotlarda mahsulot, xizmatlar sifatini baholash, boshqaruv faoliyatining baholash obʼekti toʻgʻrisida qadriyat borasidagi mulohazalarni shakllantirishga qaratilgan funksiyasining alohida tipiga kiritiladi. Taʼlim sifatini oʻlchash sifat oʻlchovini belgilash va uning qiymatini maxsus algoritmlar yordamida olishni koʻzda tutadi. Bunday jarayonning samaradorligi baholashning statistik metodlarini qoʻllash orqali taʼminlanadi. Bu baholanayotgan obʼektning sifat koʻrsatkichlari qiymati aksariyat hollarda tasodifiy kattaliklar deb hisoblanishi bilan bogʻliqdir. Bunday holat ana shu sifatga bevosita yoki bilvosita taʼsir koʻrsatuvchi koʻplab omillar va shart-sharoitlar bilan izohlanadi. SHu bois boshqaruv tarkibi taʼlim sifati haqidagi axborotni olish va ishlashning statistik metodlarini qoʻllay bilishi kerak. Shu jihatdan olganda, maktabgacha taʼlim tashkilotlarida taʼlim sifatini taʼminlashda zamonaviy yondashuvlar, boshqaruv, innovatsiya va axborot texnologiyalarini taʼlim-tarbiya jarayoniga joriy etishda rahbarlik layoqatini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur vazifani amalga oshirishda maktabgacha taʼlim tashkilotlari rahbar xodimlarining har biridan yuksak kasbiy salohiyat va insoniy sifatlarga ega boʻlish talab etiladi. «Avvalambor, uning vatanparvar va yurtparvarlik fazilatlariga ega boʻlishi, ona yurtini chin qalbidan sevishi va ardoqlashi, el-yurti uchun oʻzini ayamasi, kerak bulsa, bu yoʻlda jonini ham fido qilishiga tayyor boʻlishini, oʻz kasb-korining ustasi, shu ishning chinakam bilimdoni, bu borada boshqalarga oʻrnak boʻlishini kutadi.

bajarishni talab etadi. MTT rahbarlari va pedagog kadrlari oldida turgan eng dolzarb vazifalardan biri – erkin fuqaro ma’naviyatini, ozod shaxsni shakllantirish masalasidir. Boshqacha aytganda, o‘z xaq-huquqlarini taniydigan, o‘z kuchi va imkoniyatlarini anglagan, atrofda sodir bo‘layotgan voqea va hodisalarga mustaqil munosabat bilan yondashgan, ayni zamonda shaxsiy manfaatlarini mamlakat va xalq manfaatlarini bilan uyg‘un xolda quradigan erkin, har jihatdan barkamol insonlarni tarbiyalash lozim. Shu jihatdan

olganda, barkamol insonni tarbiyalash avvalo, pedagoglardan ulkan mahorat va mas’uliyatni talab qiladi. Ustozlik mahorati va tarbiyachilik san’atining tayyor andozasi yoki qolipi mavjud emas. Ushbu san’atni egallash uchun insondan katta kuch, ijodkorlik va ko‘p yillik tajriba talab etiladi. onini rejalashtirish, uni amalga oshirish, o‘quv reja, dasturlarining mazmun mohiyati bilan emas, balki bolalarning olgan bilimlari, malaka va ko‘nikmalari, mustaqil ravishda olgan bilimlari bilan bog‘liq ta’lim natijasi sifati bilan belgilanmoqda. Har tomonlama taraqqiy etgan, aqlan va ma’nan barkamol, jismonan va ruhan tetik farzandlarni maktabgacha tarbiya tashkilotlarida kamol toptirish ahamiyati, Vatanimizning ravnaqi bugungi kunda yosh avlodlarga bergan ta’lim sifati va tarbiya mohiyati bilan chambarchas bog‘liqligi alohida dolzarblik kasb etadi. Mamlakatimizda bu borada amalga oshirilayotgan islohotlar buyuk ma’naviy fazilatlarga ega, insoniy fazilatlarni o‘zida mo‘jassamlashtirgan, yetuk kadr sifatida faoliyat yuritishga zamin hozirlaydi.

O‘zbekistonda maktabgacha ta’lim tizimini tubdan isloh qilishda ta’lim jarayonning barcha shakllarini eng qulay va samarali holatda tashkil etish, ularni shaxs kamoloti maqsadlari tomon yo‘naltirish, tarbiyalanuvchilarda dunyoqarash, qobiliyatni shakllantirish va ularda jamiyat uchun zarur bo‘lgan faoliyatga moyillik uyg‘otishdir. Pedagogning ko‘p qirrali faoliyati va uning qobiliyati, ijodkor va fidoiy bo‘lishi hamda shogirdlarni barkamol insonlar qilib tarbiyalash masalasi davlat siyosati darajasidagi dolzarb masalalardan biridir. Pedagogik mahoratga ega bo‘lgan pedagog tarbiyadagi

qiyinchiliklarni yengishga qodir bo'lgan nufuzli rahbar, o'sib kelayotgan yosh avlodning ma'naviy dunyosini tushuna oladigan, ularning tuyg'ularini his qila oladigan, ichki dunyosi nozik bo'lgan bola shaxsiga mohirlik bilan avaylab yondashadigan, donolik va ijodiy dadillik, ilmiy tahlil, xayol va fantaziya, chuqur ilmiy tafakkurga ega bo'lgan shaxslardir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'quv faoliyatining sifati o'quv jarayonini rejalashtirish, uni amalga oshirish, o'quv reja, dasturlarining mazmun mohiyati bilan yemas, balki tahsil oluvchilarning olgan bilimlari, malaka va ko'nikmalari, mustaqil ravishda olgan bilimlari bilan bog'liq ta'lim natijasi sifati bilan belgilanmoqda.

Xulosa: Yuqoridagilardan kelib chiqib, bugungi kunda davlat va nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim va tarbiya sifatini takomillashtirish muammosini alohida tadqiqot predmeti sifatida o'rganish ehtiyoji sezilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Qarori, 2019., 13 may, PQ 4312 son.

2. Narimbaevva L.K Maktabgacha ta'lim sifatini nazorat qilish va boshqarishning mexanizmlarini takomillashtirish. "Экономика и социум" №9(88) 2021 www.iupr.ru 944-945b

3. Mirziyoev SH.M. "Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz" " O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutqi Toshkent-"O'zbekiston" -2016, 11-bet, 20-bet.

4. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob halqimiz bilan birga qo'ramiz. –Toshkent:O'zbekiston, 2017.-488 bet.